

SUMARI

COMENTARI DE CONFERÈNCIA

**A l'entorn dels andosins
en la conferència de Francisco Beltrán**
Per Cristina Yáñez de Aldecoa

ACTIVITATS A L'UCE
Taller de gravat a l'UCE
Per Gemma Rufach i Novau

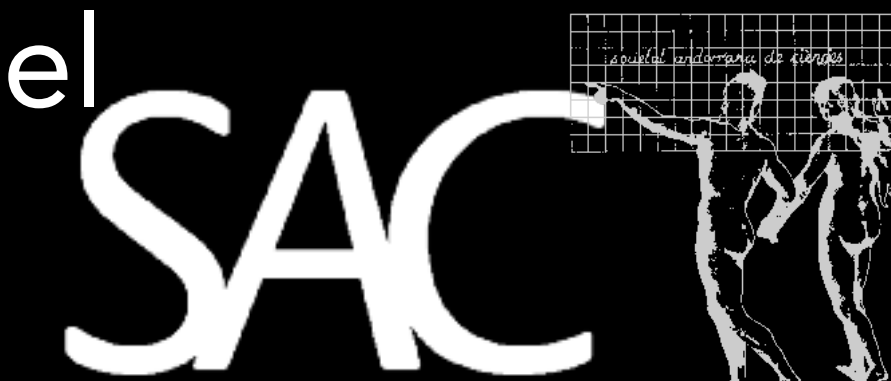
18è CONGRÉS DE METGES I BIÒLEGS
DE LLENGUA CATALANA
Reflexions i descobertes en un vell (bell) congrés
Per Àngels Mach i Buch

PERFIL DEL CONFERENCIANT
Josep Camps i Arbós

EXPOSICIÓ i CONFERÈNCIA
50 anys de El Jabato
Per Xavier Garriga i Miracle

PUBLICACIONS DE LA SAC
Presentació a Andorra del llibre El Pirineu i la creació cultural

Agenda



BUTLLETÍ CULTURAL NÚM. 142 MARÇ-ABRIL 2009

EDITORIAL

Per Antoni Pol i Solé
coordinador de jornades de la SAC

En els moments de crisi és bo repensar els objectius i els mitjans. La primera consideració que cal fer és el contrast entre els mitjans disponibles i els objectius assolits i pendents durant els vint-i-cinc anys passats de vida de la SAC. Aquesta diferència continuarà existint i és l'espasa de Dàmocles de l'entitat, però cal reduir-la.

A la crònica manca de suport per a despeses de funcionament que el Govern no reconeix a les associacions culturals de base, mentre que sí que ho fa amb altres, hi cal afegir la manca d'una seu social normal (els 12 m² cedits afortunadament pel comú d'Andorra la Vella disponibles, són compartits amb dues entitats més) que no permet els mínims necessaris per desenvolupar-se; l'assignació de subvencions, cada cop més baixes, que cobreixen només part (insuficient) dels projectes i que no serveixen ni per contrarestar l'IPC ni les noves despeses, com l'ISI; els retards per lliurar les subvencions; la competència del Govern en les subvencions privades; la manca d'una llei de mecenatge privat relacionada amb la fiscalitat que incentivi el finançament cultural en la part que l'administració pública general no estigui disposada a assumir; la pèrdua del franqueig postal gratuït; la manca de suport en la publicitat dels actes, ja sigui per mitjans audiovisuals, escrits o per Internet; el desaprofitement dels actes realitzats, que no són gravats per la televisió andorrana ni retransmesos ni que sigui en diferit; la difícil i singular distribució de les publicacions realitzades; el desaprofitement dels edificis públics culturals; la no-confiança de serveis públics a les entitats que en permetrien un funcionament bàsic; la inexistència de xarxes institucionals per poder sortir a l'exterior, per la via d'Internet, correus o altres mitjans, etc.

La segona consideració és que s'han aconseguit objectius que estan consolidats. Cal esmentar els cicles de conferències (25), les diades andorranes a l'UCE (21), les jornades (14), les trobades (5), els Papers de recerca històrica (5), els debats de recerca (3), els butlletins de la SAC (142), més de seixanta llibres editats, i la relació amb Àgora Cultural (10 anys), amb les revistes (12), els premis Àgora (15) i els homenatges (8). Igualment es mantenen relacions reals efectives amb setze entitats culturals del país, amb vuit entitats del domini cultural català a través de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i Balears, la Fundació Alsina i Bofill, l'UCE i la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, la Societat Catalana de Química i l'Institut d'Estudis Catalans, entre les més destacables.

La digitalització i la presència a Internet són els darrers assoliments.

Les estratègies plantejades per fer front a aquesta crisi passen per resistir, d'un costat, i més obertura, per l'altre.

La resistència suposa compensar la reducció de subvencions i trobar altres ajuts interns als habituals, dins i fora del país. I suposa l'estalvi que s'ha fet amb la distribució de les publicacions a través de La Puça, o potser deixar el paper i passar només al suport digital en els casos en què sigui obligat, per intentar mantenir l'activitat i la seva edició.

La normalització a través d'una seu social pròpia i d'un funcionament estable mínim són els reptes propers per resoldre dins de la Societat Andorrana de Ciències a curt termini. Un conveni més ampli de relació amb l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) en podria ser el camí, a més d'una normalització lingüística i acadèmica.

L'equilibri o el reajustament entre els mitjans disponibles i els objectius assolits i previstos d'assolir és necessari abans de passar a una nova etapa de la SAC encara més densa, agosarada, però possible. I tots els socis estem convidats a aportar-hi el nostre suport intel·lectual, moral i també material.

El futur de la Societat Andorrana de Ciències

A l'entorn dels andosins

en la conferència de Francisco Beltrán

Per Cristina Yáñez de Aldecoa



Francisco Beltrán durant la conferència.



Cristina Yáñez parlant amb Francisco Beltrán i la seva esposa.

Quan Polibi escriví aquell minúscul paràgraf en què anomenava per primer cop els andosins poc que es podia imaginar que els descendents d'aquesta tribu preromana, els actuals andorrans, 2.225 anys després organitzarien unes jornades dedicades a analitzar el veritable significat de les seves paraules.

El 1982 el Dr. Francisco Beltrán Lloris, en el congrés anomenat Hannibal Pyrenaeum Transgreditur, que commemorava el 22è centenari del pas d'Anníbal pel Pirineu, el 218 aC, és a dir dos mil dos-cents anys després, ja feia una anàlisi sobre com la transcendència del conflicte que va enfrontar dues grans potències, Roma i Cartago, no havia passat inadvertit pels historiadors clàssics com Polibi i Livi. Analitzava llavors, i ara també, l'expedició d'Anníbal cap a Itàlia a través d'Hispània i, per tant, els problemes relatius a la Segona Guerra Púnica a la Península Ibèrica, inclòs el pas d'Anníbal pel Pirineu. Mentre que el camí o l'itinerari seguit cap a l'Ebre des de Carthago Noua semblava clar i es va desenvolupar amb relativa rapidesa, atès que era una zona controlada, a partir d'aquest punt el seu pas per Catalunya no quedava clar i encara és impossible conèixer quin va ser el camí exacte seguit. Sembla evident que a partir d'aquest punt el general cartaginès entra amb el seu exèrcit en una zona hostil, dins la influència del domini romà, que havia aconseguit aliances amb els

pobles indígenes al nord de l'Ebre. A la costa, a través de ciutats com Empúries o Massalia, aliades romanes i de retruc amb els pobles indígenes que es trobaven dins de la seva zona d'influència. A l'interior, a través de les aliances amb els bargusins.

Beltrán analitza les possibles aliances estratègiques i aposta per la hipòtesi d'una ruta allunyada de la costa i, per tant d'Empúries i el seu hinterland, en favor d'una ruta encara avui desconeguda, a través del Pirineu, resseguint els passos naturals i allunyant-se de les zones d'influència de les ciutats aliades de Roma. Aquest nou plantejament ja va suposar el 1982 un tomb important a la possible ruta que seguí el cartaginès en la seva expedició cap a la conquesta de Roma, allunyat de la costa i a través del Pirineu. Però quina fou la ruta seguida en el seu pas pel Pirineu? Les úniques pistes que ens poden ajudar a reconstruir aquest itinerari són els pobles indígenes citats per Polibi i més tard per Livi amb qui Anníbal es va haver d'enfrontar, i evidentment la recerca derivada de les troballes arqueològiques. Llergets, bargusins, aerenosis o els andosins..., aquests últims ubicats a Andorra. Però qui eren els andosins? On cal situar-los? Per anar més enllà del significat històric d'aquest text cal recórrer a altres fonts que puguin ajudar a portar una mica de llum. En la seva conferència el Dr. Beltrán va posar en context els andosins respecte a altres tribus o pobles

indígenes i va mirar de situar-los a partir de l'anàlisi tant dels textos clàssics com de les troballes arqueològiques i més concretament sobre les troballes epigràfiques. Aquest exercici permet fer un mapa d'ubicació d'aquests pobles preromans, tot i que és complicat poder establir exactament els límits territorials de cada una d'aquestes tribus indígenes. Per poder avançar en el coneixement, les futures recerques arqueològiques tenen encara molt a dir-hi, i ens aniran descobrint els petits secrets que amaga la història.

L'estratègia militar d'Anníbal sempre fou evitar enfrontaments que l'endarrerissin o el debilitessin en el seu pas cap a Roma. Per això el seu pas entre els Pirineus i el Roina fou relativament ràpid, sempre evitant l'enfrontament amb les tropes d'Escipió, que controlava les boques del Roina. Després del seu pas pel Pirineu deixa Hannon amb un gruix de tropes important per mantenir el control a la zona. Al final de 218 Escipió posà fi al domini cartaginès, al nord de l'Ebre, que havia instaurat Anníbal i Hannon.

Amb la submissió dels pobles indígenes es va iniciar la romanització, que va ser l'adopció de les formes de vida i cultura romanes (llengua llatina, dret romà, etc.) pels pobles indígenes. Començava un procés que havia de conduir ràpidament a la fi de tot un sistema de vida i cultura dels pobles indígenes preromans per imposar-se el naixement de l'imperi romà.



Per Gemma Rufach i Novau
professora del taller de gravats a l'UCE



Taller de gravat a l'UCE

Fa nou anys vàrem iniciar el taller de gravat a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), de la mà de la SAC, d'Andorra. De llavors ençà el taller no ha fet sinó créixer. Cada any és més nombrós en alumnes, i val a dir que n'hi ha que repeteixen cada any. Cada any es prepara una tècnica diferent, cosa que fa que aquests alumnes vulguin continuar aprenent la disciplina del gravat calcogràfic.

Es treballa la comprensió del lèxic propi del gravat i el significat conceptual. També el coneixement de les tècniques calcogràfiques, amb domini suficient per facilitar la representació d'imatges i afavorir la capacitat expressiva; diferenciar les tècniques d'incisió directa i tècniques d'incisió indirecta i conèixer els materials emprats en cada cas; aconseguir el domini dels procediments i de les tècniques que millor encaixin amb la identitat expressiva personal. S'aprèn a manipular adequadament els estris i els materials d'ús més freqüent i propis en cada tècnica.

Es treballa sobre propostes individuals dels alumnes per aconseguir els coneixements teòrics i tècnics del gravat per projectar i executar la feina planejada.

És un taller en què es produeix obra gràfica experimental.



Reflexions i descobertes en un vell (bell) congrés

Per Àngels Mach i Buch
Presidenta de la SAC

L'octubre darrer es va dur a terme a Girona la 18a edició del Congrés de metges i biòlegs de llengua catalana, una trobada científica pluridisciplinària de professionals i investigadors d'àmbits diversos de la ciència que comparteixen una llengua i una cultura. És un vell congrés, perquè va iniciar-se fa 95 anys, i s'ha anat realitzant de forma itinerant cada quatre anys, mentre no ha estat prohibit. I és un bell congrés perquè engloba formalment totes les professions relacionades amb els éssers vius i la salut, de les més clàssiques a les més modernes, que en tres dies donen a conèixer nous projectes científics i reflexionen a l'entorn de la salut en la problemàtica del dia a dia en els territoris de parla catalana. S'aprenen coneixements d'altres disciplines a més de la pròpia professió. Els uneix la llengua, la cultura i l'interès per saber-ne més sobre la salut i els temes que s'hi relacionen.

D'Andorra, en aquesta edició, s'hi van presentar deu comunicacions-pòsters científics, de temàtica variada. A l'entorn de les noves tècniques de la cirurgia (Ramon Vilallonga), dels hàbits alimentaris i l'excés de pes (Josep Casals), de nous mètodes per a la planificació sanitària (Margarida Coll), de la vigilància de la qualitat de l'aire (Marc Rossell), dels estudis de genètica comunitària per prevenir malalties (Marta Santuró), de la recerca en envelliment cerebral (Gina Devau Lenzi-Casal) i de tècniques de bioenginyeria per a la predicció de supervivència en càncer (Magda Marquet). Tots molt interessants, reflex de la diversitat en els camps de recerca dels investigadors d'Andorra, i ben actuals. La conferència inaugural va anar a càrrec dels germans gironins Pere, Josep i Ramon Brugada, tots tres cardiólegs, respectivament, a Bèlgica, a l'hospital Clínic de Barcelona (i esporàdicament a Andorra) i degà de la nova facultat de Medicina de Girona, que van mostrar els aspectes més rellevants de les seves trajectòries de forma amena i planera.

Tres aspectes científics diferents es van tractar en el congrés: una primera part dedicada més a la pràctica mèdica sobre



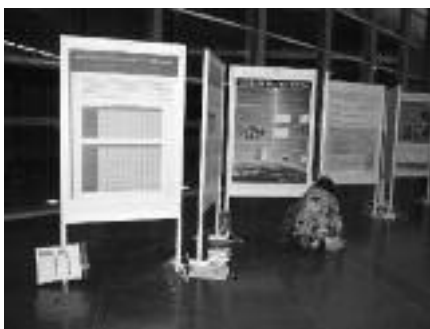
Inauguració del 18è Congrés de metges i biòlegs de llengua catalana: Isabel Ribas, regidora de Salut Pública de l'ajuntament de Barcelona; Marina Geli, consellera de Salut; Anna Pagans, alcaldessa de Girona; Roger Zamorano, vicepresident de la diputació de Girona i diputat de Cultura, i Joaquim Ramis, president del 18è Congrés.



Pere, Josep i Ramon Brugada, tots tres cardiólegs, en la conferència inaugural.



Joaquim Ramis presentant els germans Brugada.



Els posters científics d'Andorra exposats.



Imma Mañà, vicepresidenta territorial del congrés per Andorra, davant dels pòsters andorrans.

la salut, una part més antropològica sobre la vida i l'evolució humana, i finalment la tercera basada en les noves descobertes de la biotecnologia i la nutrició.

La reflexió sobre la vigència de la definició de salut establerta fa 32 anys com "un viure joïós, autònom i solidari", després d'estudiar-la i debatre-la a bastament en el moment actual, va concloure sense trobar una nova definició més precisa, perquè els atributs que la mantenen segueixen sent vàlids. La salut és un concepte abstracte: no existeix la salut per si mateixa, sinó éssers vius sans, i això significa quelcom més que l'absència de malaltia. Aquesta frase és el fonament de la medicina preventiva moderna, l'educació sanitària, l'evolució de les malalties cròniques i l'ètica de la correcta utilització de la tecnologia. El debat segueix obert a Internet, per acabar-lo de completar amb altres contribucions posteriors.

La presentació de l'actualització de la classificació internacional de malalties CIM-9-MC va explicar la forma precisa en què cal denominar les malalties, els símptomes i els procediments per tal que es puguin avaluar de la manera més concreta i efectiva, perquè en una societat cada vegada més globalitzada cal que els professionals de la salut puguin estandarditzar al millor possible la documentació clínica.

Els Congressos de metges i biòlegs de llengua catalana sempre han estat agosarats en abordar els aspectes més innovadors pel que fa la recerca, i la part de biotecnologia i salut va complir les expectatives previstes, en tractar no només dels projectes que s'estan duent a terme, sinó també de com s'organitzen les diverses institucions acadèmiques i de recerca públiques i privades per optimitzar la recerca i com es relacionen entre elles i amb altres institucions internacionals en xarxes. Molt interessants van ser les aportacions a l'entorn dels biomarcadors per a la millora de plantes i de processos alimentaris industrials com el pa, la cervesa, el iogurt, la identificació de processos patològics i l'obtenció de fàrmacs. També es va tractar de la manipulació genètica animal per tal de buscar gens implicats en malalties. Va quedar palès que les investigacions sobre transgènics vegetals poden ser d'una gran importància, sinó per a l'alimentació especialment pel que fa a la

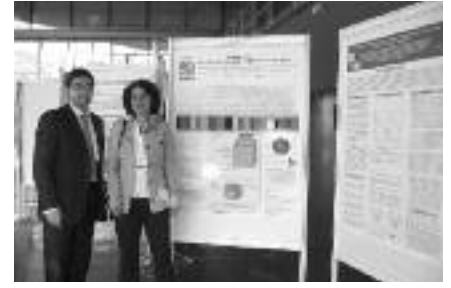
producció de pesticides biològics, bio-conservadors, antibiòtics, depuració d'aigües residuals o bé per a biocombustibles en conreus dirigits a enriquir el seu contingut d'hidrats de carboni per potenciar-ne el resultat energètic, en lloc d'usar el producte alimentari com a carburant. Les espècies vegetals que mengem són producte de les decisions preses fa 10.000 anys; de 5.000 espècies identificades, se'n cultiven unes 150, però en mengem només unes 50. La producció agrícola ha augmentat al segle XX per l'aplicació de la biotecnologia (adobs, pesticides, mecanització), però com que el terreny cultivable està al límit cal treballar en la genètica. Els aliments vegetals enriquits amb nutrients o vitamines, com per exemple arròs que contingui vitamina A, que està a punt de ser autoritzat per prevenir-ne la manca en països poc desenvolupats, van canviant l'alimentació, igual que els vegetals envasats comercialitzats com les amanides, i ja formen part de la nutrició del segle XXI. I malgrat que encara sigui una visió futurista de la genètica d'aquí a no gaire temps es preveu que els productes animals també es pugin modificar genèticament per a l'obtenció directa de llet enriquida amb calç, per exemple.

Pel que fa els recursos sanitaris, vist que el 38% de la despesa sanitària total correspon a persones de més de 65 anys el Dr. Miquel Vilardell, catedràtic de patologia mèdica de la UAB va abordar aquesta problemàtica. Va assegurar que les persones que envelleixen amb èxit van perdent facultats gradualment però es van adaptant a la pèrdua funcional progressiva i no consumeixen més recursos que la gent jove. Si es perd capacitat dels òrgans, quan arriba l'envelliment es transforma en patològic i acaba conduint a una dependència. Què cal fer per envellir correctament? Mantenir uns hàbits alimentaris sans amb restricció calòrica, fer exercici regular, evitar el tabac, consum d'alcohol moderat, racionalitzar l'ús de fàrmacs, prevenir malalties i tractar-les correctament i, finalment, ser optimista.

I perquè aquests congressos són indispensables, cal reforçar l'anticipació en tractar-hi els temes més avançats. Ben conscienciats que l'aportació pluridisciplinària dels Congressos de metges i biòlegs de llengua catalana continua sent un referent i una necessitat, caldrà esperar el proper, probablement a l'Alguer, per arribar al centenari.



Imma Mañà i el tresorer del congrés, Francesc Xavier Carreras.



Ramon Vilallonga i Marta Santuré amb el pòster de Marta.



Oriol Ramis i Jordi Font en la taula rodona "32 anys després de la definició de 'salut'".



Marta Santuré defensant el seu treball.



Ramon Vilallonga, Imma Mañà, Marta Santuré i Àngels Mach amb Joaquim Ramis.



Ramon Vilallonga defensant les seves tres comunicacions.



Miquel Vilardell en la seva conferència



Vista general del Palau de Congressos de Girona.



Josep Camps i Arbós



Josep Camps i Arbós (Calella, 1963) és doctor en filologia catalana per la Universitat Autònoma de Barcelona. És catedràtic d'ensenyament secundari de llengua i literatura catalanes i consultor de la Universitat Oberta de Catalunya. Ha publicat nombrosos llibres de caràcter didàctic sobre llengua i literatura catalanes, així com seleccions i antologies de textos acompanyats de propostes pedagògiques. Ha impartit també diverses conferències i cursos sobre literatura catalana i la seva didàctica.

El seu camp de recerca actual és la literatura catalana contemporània: sobre aquest àmbit ha donat a conèixer estudis i edicions sobre Jacint Verdaguer, Narcís Oller, Santiago Rusiñol, Josep Carner, Miquel Costa i Llobera, Joan Alcover, Joan Baptista Xuriguera i Màrius Serra, entre d'altres.

La seva tesi de doctorat ha estat publicada amb el títol de Ramon Xuriguera (1901-1966): biografia, activitat cultural i literatura (2007). És col·laborador de les revistes *Serra d'Or*, *Revista de Catalunya*, *Els Marges*, *El Contemporani*, *Estudis Romànics*, *Llengua & Literatura* i *Anuari Verdaguer*.

EXPOSICIÓ I CONFERÈNCIA



50 anys de

Les aventures d'*El Jabato* van aparèixer per primera vegada a l'octubre de 1958. En un principi aquesta sèrie va néixer com a reforç per poder explotar a consciència l'esquema de l'èxit que havia tingut, dos anys abans, el mític *Capitán Trueno*. Endebades ambdues col·leccions comparteixen el mateix pare literari: Víctor Mora, encara que en aquesta ocasió va signar l'obra que acabava de néixer com a R. Martín, a diferència de les aventures del llegendari heroi croat que es signaren amb el pseudònim patri de Víctor Alcázar.

Per a l'elaboració de la part gràfica es comptà, en aquesta ocasió, amb un dibuixant de llarga tradició fins el moment i de nom reconegut: Francisco Darnís, un dels millors dibuixants que ha tingut la nostra historieta i a la vegada un dels més injustament oblidats. En algunes ocasions s'ha dit d'*El Jabato* que és una calca pura de l'heroi d'Ambrós traslladat a la Ibèria colonitzada pels romans, encara que aquesta afirmació està molt lluny de la realitat. Certament, *El Jabato*, a més de compartir guionista, va néixer del mateix patró que va marcar *El Capitán Trueno* (patró per altra banda inèdit fins al moment). Però d'aquí a arribar a dir que només és una calca hi ha un abisme. A més d'una clara diferència d'espai, temporal, social i psicològica en els personatges centrals d'una obra o una altra, ens atreviríem a dir que hi ha una sèrie de variants importants en les aventures de l'heroi iber: més acció, més fantasia, més exotisme i menys violència.

El Jabato va estar i encara és a l'alçada dels millors còmics del tebeo clàssic espanyol, tenint una llarga trajectòria editorial que res ha d'envejar, exceptu-

ant les noves aventures, a la trajectòria editorial del *Capitán Trueno*, sobretot en el període de Brugera.

Podem parlar aleshores d'obra menor? Evidentment que no. Cal dir que després de *Mortadelo y Filemón* i *El Capitán Trueno*, el personatge que més edicions i reedicions ha tingut és *El Jabato*.

Per altra banda, s'ha de dir també que, en els seus 50 anys d'existència, aquest personatge ha estat un personatge de masses i ha

assolit sobrerament el seu objectiu principal: entretenir-nos.

ELS PERSONATGES

EL JABATO: encara que s'ignora la data i el lloc del seu naixement, pot situar-se, pels personatges històrics que apareixen a l'obra, a la Ibèria del segle I colonitzada pels romans.

Sempre va posar la seva espasa al servei dels oprimits i de les causes justes, derrotant a una sèrie de tirans sense escrúpols. Tot plegat el portà a l'exili de la seva Ibèria natal convertint-se en un proscrit i al mateix temps en un viatger incansable.

TAURUS: company incondicional de l'heroi íber. Es caracteritza per tenir una increïble fortalesa física. Es podria dir que és l'equivalent al personatge de

Goliath de les aventures del *Capitán Trueno* encara que no sigui tan pintoresc. Guanyà protagonisme a la sèrie després de la incorporació de Fideo de Mileto. Ambdós van posar la nota

còmica a l'obra, tenint, en la lira del poeta Fideo, l'element que portava al duet a situacions realment gracioses.

FIDEO DE MILETO: el seu nom fa honor al seu físic. D'origen grec, formarà part



El Jabato

Per Xavier Garriga i Miracle,
col·leccionista

de les aventures del Jabato ben entrada la sèrie. Sempre va acompanyat del seu instrument musical, una lira a través de la qual compona odes d'increïbles rimes que no agraden a ningú i menys al seu amic Taurus. Malgrat això, a vegades, Fideo ha deixat fora de combat a més d'un rival després d'utilitzar la seva lira com a arma.

CLAUDIA: filla del senador romà Fulvia Graca, es convertirà en l'eterna núvia del Jabato, igual que Sigrid a les aventures del Capitán Trueno, encara que ella no serà un dolç complement que acompanya a l'heroi, sinó que prendrà decisions per ella mateixa quan faci falta i, si és necessari, es defensarà dels seus enemics amb l'espasa a la mà



ELS AUTORS

Molts són els dibuixants i fins i tot guionistes que han passat per les diferents sèries de "El Jabato".

A continuació nomenem a aquells que considerem més representatius:

VÍCTOR MORA (1931)

Neix a Barcelona l'any 1931 i és el pare literari del Capitán Trueno. Va escriure un percentatge molt elevat dels guions de l'obra.

A més d' *El Capitán Trueno* (1956), és autor de còmics de reconegut nom com *El Jabato* (1958), *El Cosaco Verde* (1960), *EL Sheriff King* (1965), *Dani Futuro* (1969), *El Corsario de Hierro* (1970), *Las Crónicas del Sin Nombre* (1974) i més recentment *Tallaferro* (1987) i *Corazón de Hierro* (1989), per tenir-ne només una petita mostra.

L'activitat literària de Víctor Mora, tot i ser un dels millors guionistes de còmic,



va molt més enllà ja que és traductor, redactor, articulista i un dels narradors més importants de la Literatura Catalana de la segona meitat

del segle passat. Ha estat traduït a moltes llengües i ha rebut diversos guardons destacant com a més importants el de Cavaller de l'Ordre de les Arts i les Lletres, l'any 1990 i la Creu de Sant Jordi l'any 1997.

Entre les seves obres principals cal destacar *El cafè dels homes tristos* (1966), la trilogia *Els plàtans de Barcelona* (1966), *París flash-back* (1978) i *El tramvia blau* (1984).

També són obres imprescindibles *La dona dels ulls de pluja* (1993), *Diari de bord* (2000) i la més recent *Barcelona 2080* (2004).

FRANCISCO DARNÍS (1910-1966)

Neix a Barcelona l'any 1910 i va tenir una perllongada vida de dibuixant. Realitzà historietes de tot tipus, ideant herois de totes les classes i il·lustrant, a més a més, infinitat de contes infantils, portades i novel·les populars.

Els seus primers treballs, de formació autodidacta, s'inspiraren en el gran

dibuixant nord-americà Alex Raymond, de qui n'era un gran admirador.

Amb el temps Darnís va crear el seu propi estil, dominant tant el traç gruixut com el fi.

El Jabato fou el darrer dels grans personatges creats per Darnís. El seu dibuix encaixà magistralment dins de la història i del guió de la sèrie.

Va morir l'any 1966, just el mateix mes que deixaven de publicar-se les quaderns d'aventures de *El Jabato*.

ANTONI BERNAL (1924)

Neix a Hospitalet de Llobregat l'any 1924 i quan tenia 20 anys ingressà a l'Escola de Belles Arts de Barcelona on es llicencià. El títol li va valer per exercir de professor de dibuix, tasca que va combinar amb el còmic i sobretot amb il·lustracions de portades.

Ralph McLane (1953) i *Vendaval* (1956), juntament amb *Capitán Robles* (1954) són les tres sèries de còmics que signà Bernal.

Però les portades de personatges de còmic per a revistes tan emblemàtiques com *Trueno Color*, *Jabato Color*, *Joyas Literarias Juveniles*, *El Corsario de Hierro* i *El Sheriff King*, entre d'altres, és la feina que l'ha fet més famós.



Presentació a Andorra del llibre El Pirineu i la creació cultural



Àngels Mach presidenta de la SAC i Ml. Sra. Meritxell Mateu, ministra d'Afers Exteriors en la presentació de la publicació.



Dimarts 18 de novembre del 2008 a les 7 de la tarda i a la sala de reunions de l'edifici administratiu del Govern va tenir lloc la presentació a Andorra del llibre *El Pirineu i la creació cultural*. El volum recull les disset ponències que es van fer públiques en les Quarts Trobades culturals pirinenques, que es van dur a terme a Can Cotori, al Pont de Suert, el 8 de novembre del 2007, amb la coordinació del Centre d'Estudis Ribagorçans. Les trobades eren la quarta col·laboració de la Societat Andorrana de Ciències amb el Col·lectiu Pirineus Cultural i l'Institut d'Estudis Ceretans, junt amb l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu, PirineuFòrum, l'Àrea de Recerques del Bergadà, el Centre d'Estudis Ribagorçans, l'Institut d'Estudis Aranès i el Centre d'Estudis del Ripollès, coordinador de les següents trobades, a Ripoll el 2008.

Les quarts trobades van tenir la participació de cinc ponents sobre la creació artística produïda a Andorra (Carme Tintoré i Pep Agualeles, Ester Nadal, Cristina Martí, Albert Villaró i Jordi Gallardo)

junt amb ponents d'altres territoris sobre restauració d'esglésies romàniques, pintura, tallers d'artesanía, música, noves tecnologies, museus etnogràfics, fotografia... que van propiciar intervencions i debat al llarg de la jornada.

Des dels diversos territoris pirinencs veïns se segueix valorant molt positivament la possibilitat de poder reflexionar sobre iniciatives comunes un cop l'any. El llibre conté els textos lliurats pels ponents en 123 pàgines i se n'ha fet un tiratge de 1.800 exemplars, patrocinat pel ministeri d'Afers Exteriors del Govern d'Andorra, l'Institut per al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran de la Generalitat de Catalunya (Idapa) i el Patronat Francesc Eiximenis de la diputació de Girona, i que s'ha repartit entre les entitats organitzadores.

L'acte de presentació va ser presidit per la ministra d'Afers Exteriors, Meritxell Mateu, i la presidenta de la SAC, Àngels Mach, acompanyades d'una representació dels ponents que han fet possible aquesta edició.

Cicle de conferències 2009:
200 anys del naixement de Darwin
i 150 anys de *L'origen de les espècies*

Dimarts 24 de març del 2009
Presentació de la revista d'Àgora Cultural, núm. 12
A les 19 h, a l'auditori del Palau de Gel, a Canillo

Dimarts 14 d'abril del 2009
Inauguració de la mostra
"Joan Baptista Xuriguera, un intel·lectual per descobrir"
a l'entrada de La Llacuna Centre Cultural La Llacuna, carrer Mossèn Cinto Verdaguier 4, Andorra la Vella.
Inauguració a les 8 del vespre. Exposada del 14 al 30 d'abril del 2009, de 8.30 a les 24 h, de dilluns a dijous, i fins a les 21 h els divendres.

Divendres 17 d'abril del 2009
Conferència sobre l'escriptor i presentació del poemari
L'horta daurada
Centenari del naixement de Joan Baptista Xuriguera a càrrec de Josep Camps i Arbós, doctor en filologia i professor a la UOC, i de Pau Xuriguera i Solà, fill de l'escriptor; i Josep Gelong de l'editorial El Fonoll de Juneda editora del poemari.
A dos quarts de 8 del vespre, a la sala d'actes de La Llacuna Centre cultural.
Amb la col·laboració de Llibreria La Puça i del Centre de Cultura Catalana

Dimecres 22 d'abril del 2009
presentació del llibre
L'Andorranitat
que recull les ponències de la XXI Diada Andorrana a l'UCE
L'acte tindrà lloc a la seu social d'Andbanc, Centre de Negocis, carrer Manuel Cerqueda Escaler, Escaldes-Engordany, a les 5 de la tarda i serà presidit pel M. I. Sr. Juli Minoves Triquell, ministre encarregat de la cultura.
Edició patrocinada per Andbanc.

Dijous 23 d'abril del 2009
Diada de Sant Jordi
Acte unitari de les entitats d'Àgora Cultural

Dijous 30 d'abril del 2009
Inauguració de
La Massana Còmic, 13a edició
A les 8 del vespre, a la sala La Closeta, la Massana

Dissabte 2 de maig del 2009
Conferència "El Jabato: un heroi transgeneracional"
a càrrec de Xavier Garriga, especialista en l'heroi, en el marc de l'exposició commemorativa del 50è aniversari de l'aparició del personatge de Victor Mora i Francesc Darnis.
A dos quarts de set del vespre

Divendres 8 de maig del 2009
Conferència
"Allò que Darwin no sabia: gens i evolució humana"
a càrrec de Jaume Bertranpetit i Busquets, doctor en biologia i catedràtic de biologia de la Universitat Pompeu Fabra, director de la unitat de Biologia Evolutiva de la facultat de Ciències de la Salut de la UPF.

Dijous 14 de maig del 2009
Conferència
"A l'entorn de l'enciclopèdia en línia: la Viquipèdia"
a càrrec de Joan Ramon Gomà i Ayats, president de l'Associació d'Amics de la Viquipèdia, professor agregat del departament de Mecànica de la Universitat Politècnica de Barcelona, i director de la Fundació Privada Centre CIM

Divendres 12 i dissabte 13 de juny del 2009
4s Debats de recerca: la llengua catalana i Andorra
a la sala d'actes de Banc Internacional i Banca Mora, av. Meritxell 96, Andorra la Vella.
En col·laboració amb el departament d'Innovació, Recerca i Projectes Estratègics del Govern